

Sociální otázka a darwinismus

Rudolf Steiner

Není snadné mluvit o „sociální otázce“. Nekonečně mnoho [skutečností] přispívá k tomu, že náš úsudek o této otázce je v současné době ovlivňován tím nejméně příznivým způsobem. Žádná věc nebyla „zmatena přízní stranickou i nenávisť“ tak jako tato. Názory tu stojí příkře proti sobě jako v málokteré oblasti. Co se zde všechno nepředkládá! A jak záhy si člověk u mnoha objevivších se názorů povšimne, že pocházejí od duchů, kteří světem skutečností krácejí s těmi největšími klapkami na očích.

Avšak překážky, které žádoucímu posouzení sociální otázky staví do cesty stranické vášně, nemohu považovat za ty nejhorší. Vždyť jsou jimi mateni pouze ti, kdo stojí uvnitř stranického dění. Kdo stojí mimo ně, má vždycky možnost vytvořit si osobní úsudek. Jeví se mi, že mnohem významnější překážka spočívá v tom, že našim myslícím hlavám, vědecky školeným nositelům naší kultury se naprosto nedaří nalézt spolehlivou cestu, *metodický způsob*, jak si s touto otázkou poradit.

Zas a znovu dospívám k tomuto přesvědčení, když čtu spisy o sociální otázce od autorů, které je vzhledem k jejich vědeckému vzdělání třeba brát naprosto vážně. Povšiml jsem si, že způsob myšlení, který si naši vědci osvojili pod vlivem darwinismu, *zatím* v této oblasti neuplatnil své pozeňnané působení. Nechápejte mě špatně. Uznávám, že s darwinistickým myšlením byl skutečně jeden z největších pokroků, které lidstvo mohlo učinit. A domnívám se, že darwinismus musí ve všech oblastech lidského myšlení působit pozeňnaně, je-li používán správně, tj. dle svého ducha. Já sám jsem ve své *Filosofii svobody* předložil knihu, která je, podle mého mínění, napsána zcela v darwinistickém smyslu. Při koncepci této knihy se mi vedlo velice zvláštně. Přemýšlel jsem o nejnějnějších otázkách lidského duchovního života? O darwinismus jsem se při tom vůbec nestaral. A když byla má myšlenková stavba hotová, svitla mi představa: Vždyť ty jsi podal příspěvek k darwinismu.

Zdá se mi ovšem, že jmenovitě sociologové to nedělají. Darwinisticky myslících přírodovědců se nejprve ptají: Jak to děláte? A pak přenášejí jejich metody na svou oblast. Dopouštějí se při tom jedné velké chyby. Přírodní zákony, které panují v říši přírody, prostě přenášejí na oblast lidského duchovního života; pro lidský vývoj má platit přesně totéž, co lze pozorovat u vývoje zvířecího. V tomto pojetí bezpochyby spočívá zdravé jádro. V celém světě lze zajisté nalézt stejnorodou zákonitost. Naprosto však není nutné, aby se proto ve všech oblastech také uplatňovaly *tytéž* zákony. Zákony, které darwinisté našli, působí ve zvířecí a rostlinné říši. V lidské říši musíme hledat zákony, jež jsou myšleny v duchu zákonů

darwinistických - jež jsou ale této říši právě tak specificky vlastní jako organické vývojové zákony uvedeným přírodním říším. Pro vývoj lidstva musíme hledat vlastní zákony, i když se o nich bude uvažovat v duchu darwinismu. Prosté přenášení darwinistických zákonů na vývoj lidstva nemůže vést k uspokojivým názorům.

[... V dalším textu Rudolf Steiner polemizuje s knihou Die soziale Frage im Lichte der Philosophie (Sociální otázka ve světle filosofie; 1897) od Ludwiga Steina, profesora filosofie na univerzitách v Cury- chu a Bernu. Stein v knize poukazuje na význam přizpůsobení a boje o přežití ve vývoji lidstva. Náboženství, manželství, vlastnictví, stát, řeč, právo - to vše je pro Steina výsledkem přizpůsobení a boje o přežití.]

Vidíme, že Stein se prostě snaží přenést darwinismus na lidskou oblast.

V následujícím článku na základě uvedené knihy ukážu, kam takové přenášení vede.

R. Steiner: Die soziale Frage, stat' uveřejněná v časopisu Magazin für Literatur, 67. ročník, č. 28, 16. července 1898. Později zahrnuto ve svazku Gesammelte Aufsätze zur Kulturund Zeitgeschichte 1887-1901, GA 31, str. 247nn. Rudolfem Steinerem avizovaný následující článek.